

ชื่อวิทยานิพนธ์ การยอมรับเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกรผู้เข้าร่วม โครงการศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนในอำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์

ผู้วิจัย นางบุหงา เขียวจำ **ปริญญา** เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตร) **อาจารย์ที่ปรึกษา**

(1) รองศาสตราจารย์ ดร.พรชุลย์ นิลวิเศษ (2) รองศาสตราจารย์ บำเพ็ญ เขียวหวาน **ปีการศึกษา** 2550

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ปัจจัยพื้นฐานด้านสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร (2) การยอมรับเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกร (3) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกร (4) ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกร

ประชากรที่ศึกษา คือเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 600 ราย สุ่มตัวอย่างแบบง่าย จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 120 ราย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุ

ผลการวิจัยพบว่า (1) เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 49.97 ปี ประสบการณ์ในการทำนาเฉลี่ย 29.88 ปี และผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเฉลี่ย 4.50 ปี เข้ารับการอบรมเฉลี่ย 25.50 ครั้ง จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 2.71 คน และแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.30 คน ขนาดพื้นที่ทำนาเฉลี่ย 46.00 ไร่ จำหน่ายเมล็ดพันธุ์ในราคาตลาดกรัมละ 8 บาท ในรอบปีที่ผ่านมาเกษตรกรมีรายได้จากการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวเฉลี่ย 26,800 บาท รายได้จากการทำนาเฉลี่ย 90,000 บาท และรายจ่ายในการทำนาเฉลี่ย 70,000 บาท เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวในทุกประเด็นและได้รับความรู้ระดับมากที่สุดจากแหล่งความรู้จำพวก โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นักวิชาการส่งเสริมระดับจังหวัดและเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานอื่น ตลอดจนมีแรงจูงใจในการเข้าร่วมโครงการในภาพรวมระดับมาก (2) เกษตรกรยอมรับเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ในเชิงความคิดเห็นระดับมากที่สุด ในภาพรวมและเทคโนโลยีการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวข้าว และการเตรียมดิน นอกจากนั้นเกษตรกรส่วนใหญ่ยอมรับเทคโนโลยีทุกประเด็นไปปฏิบัติ ยกเว้นประเด็นย่อยของการเตรียมดิน การเตรียมเมล็ดพันธุ์และการตรวจคัดพันธุ์ปน (3) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกร มี 2 ปัจจัย ได้แก่ ระดับการได้รับความรู้การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวจากแหล่งต่าง ๆ และแรงจูงใจในการเข้าร่วมโครงการศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าว (4) ปัญหาในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกรอยู่ในระดับมากในภาพรวมรวมทั้งด้านการเตรียมดิน การเตรียมเมล็ดพันธุ์ การตรวจคัดพันธุ์ปน การเก็บเกี่ยวข้าว และการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว ดังนั้น เกษตรกรจึงมีข้อเสนอแนะให้สนับสนุนแหล่งน้ำขนาดเล็กในพื้นที่ทำนา ลานตากโรงเก็บหรือฉางข้าว เมล็ดพันธุ์ กระสอบบรรจุ เครื่องเกี่ยวนวดข้าว ตลอดจนการจัดอบรมการตรวจคัดพันธุ์ปน

คำสำคัญ การยอมรับเทคโนโลยี การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว โครงการศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน จังหวัดนครสวรรค์

Thesis title : Technology Adoption of Rice Seed Production by Farmers Under the Community Rice Center Project in Phaisali District, Nakhon Sawan Province
Researcher : Mrs.Buhnga Khiaokham ; **Degree :** Master of Agriculture (Agricultural Extension)
Thesis Advisors : (1) Dr. Pornchulee Nilvises, Associate Professor; (2) Mr. Bumpen Keowan , Associate Professor; **Academic year :** 2007

ABSTRACT

The objectives of this study were to study (1) social and economic fundamental status of farmers who participated in the community rice center project in Phaisali District, Nakhon Sawan Province; (2) their technology adoption of rice seed production; (3) factors relating to their technology adoption of rice seed production; and (4) their problems and suggestions on the rice seed production.

The population in this study were 600 farmers who participated in the community rice center project in Phaisali District, Nakhon Sawan Province. The 120 samples were selected by using simple random sampling methodology. The data were collected by using an interview form. The statistical methodology used to analyze the data by computer programs were frequency, percentage, minimum value, maximum value, mean, standard deviation, and multi-regression analysis.

The findings of this study were as follows: (1) The average age of the farmers who participated in the community rice center project in Phaisali District, Nakhon Sawan Province was 49.97 years. The average duration of their experience in doing rice farming was 29.88 years, while the average duration of their rice seed production was only 4.50 years. The average frequency of their attending in training courses was 25.50 times. The average quantity of the members of their family was 2.71 persons, while the average labor in their family was 2.30 persons. The average area of their rice farming was 46.00 rai. Their rice seeds were sold at 8 baht/kg. Their average income obtaining from selling their rice seeds in the previous year was 26,800 baht, while their average income obtaining from doing rice farming was 90,000 baht. Their average expenditure on doing rice farming was 70,000 baht. Most of the farmers had knowledge about the technology of rice seed production in every aspect, and they had been transferred knowledge, at “the most” level, from television, newspapers, provincial agricultural extension academics, and government officials from other relating sectors. They were also motivated to participate in the community rice center project, in general, at “much” level. (2) The farmers adopted the technology of rice seed production in their opinion approach, in general, at “the most” level, including the technology of the operation after rice harvesting, and in the soil preparation stage. Most of the farmers adopted every aspect of technology except the technology of soil and seed preparation and taking off foreign tribes. (3) There were two factors relating to their technology adoption of the rice seed production, these were the level of being transferred knowledge of the rice seed production from several sources, and their motivation for participating in the community rice center project. And (4) their overall problems on the rice seed production were at “much” level, including soil and seed preparation, taking off foreign tribes, rice harvest, and operation after harvesting. The farmers suggested that the government should have supplied them small water sources in their rice farming area, outdoor area for spreading rice to be dried off in the sun, storage buildings or barns used for keeping the dry rice, rice seeds, sacks, and machines used for rice threshing, including setting training courses for them on the technology of taking off foreign tribes.

Keywords: Technology Adoption, Rice Seed Production, Community Rice Center Project, Nakhon Sawan Province